

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК
УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця
ІНСТИТУТ ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ, ГІГІЄНИ
ТА ЕКОЛОГІЇ

ЕКОЛОГІЧНІ ТА ГІГІЄНІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СФЕРИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ

(ЗБІРКА МАТЕРІАЛІВ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ)

25 березня 2026 р

м. Київ

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця
ІНСТИТУТ ОЦІНКИ ВІДПОВІДНОСТІ, ГІГІЄНИ ТА ЕКОЛОГІЇ

ЕКОЛОГІЧНІ ТА ГІГІЄНІЧНІ ПРОБЛЕМИ
СФЕРИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ЛЮДИНИ
(ЗБІРКА МАТЕРІАЛІВ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ)

25 березня 2026 р.

за загальною редакцією
член-кор. НАМН України, професора С.Т. Омельчука

м. Київ

2026

УДК _613+574]:061.3

Головний редактор: Омельчук С.Т. член-кор. НАМН України, д.мед.н., професор

Заступник головного редактора: Гринзовський А.М. д.мед.н., професор, Вавріневич О.П. д.мед.н., професорка.

Технічний редактор: доцент кафедри гігієни та екології НМУ імені О.О. Богомольця к. мед. н., доцент Кондратюк М.В.

Редакційна колегія:

БАРДОВ В.Г. – член-кор. НАМН України, д.мед.н., професор;

ГАРКАВИЙ С.І. – д.мед.н., професор;

ГРУЗЄВА Т.С. – д.мед.н., професорка;

ПЕТРУСЕВИЧ Т.В. – к.мед.н., доцентка;

КОРШУН М.М. – д.мед.н., професорка;

ШИРОБОКОВ В.П. – академік НАН та НАМН України, д.мед.н., професор;

ЯВОРОВСЬКИЙ О.П. – академік НАМН України, д.мед.н., професор.

Матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю «Екологічні та гігієнічні проблеми сфери життєдіяльності людини» (Київ, 25 березня 2026 р.) / за загальною редакцією член-кор. НАМН України, професора С.Т. Омельчука. – К., 2026. – 337 с.

У матеріалах науково-практичної конференції з міжнародною участю «Екологічні та гігієнічні проблеми сфери життєдіяльності людини» (Київ, 25 березня 2026 р.) висвітлено актуальні питання гігієни, екології та громадського здоров'я: хімічну й біологічну безпеку, якість повітря, води та харчових продуктів, вплив шуму, мікропластику, пестицидів і воєнних чинників на здоров'я населення. Основний акцент зосереджено на міждисциплінарному підході до оцінки ризиків, профілактики захворювань, розвитку кадрового потенціалу, гармонізації національних практик із європейськими стратегіями та післявоєнного відновлення України.

УДК _613+574]:061.3

Електронна версія збірника містить додаткові публікації, що з технічних причин не увійшли до друкованого примірника.

У разі повного або часткового використання матеріалів збірника посилання обов'язкове.

© НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
імені О.О. Богомольця

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ТА РЕАБІЛІТАЦІЯ ПОРАНЕНИХ В СИСТЕМІ ТАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ: ВІД ПЕРШОЇ ДОПОМОГИ ДО ЕТАПУ ЕВАКУАЦІЇ

Куденко К.О., Білоус О.С., Калашченко С.І.

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Актуальність: в умовах війни кількість поранених значно зростає, а разом із фізичними травмами люди переживають сильний стрес і психічні розлади. Своєчасна психологічна підтримка допомагає знизити паніку, покращує взаємодію з медиками та впливає на подальше відновлення. Для сучасної системи тактичної медицини вміння стабілізувати психічний стан пораненого є таким же важливим, як і надання фізичної допомоги, тому тема має високу практичну значущість.

Мета дослідження: проаналізувати психологічні реакції поранених у бойових умовах та визначити ефективні підходи до їх підтримки й ранньої реабілітації в системі тактичної медицини. Дослідження спрямоване на розуміння того, як своєчасна психологічна допомога впливає на стан пацієнта, його подальше відновлення та якість медичної допомоги під час евакуації.

Матеріали та методи дослідження: У роботі використано сучасні наукові та методичні джерела з першої психологічної допомоги та медицини надзвичайних ситуацій: рекомендації Міністерства охорони здоров'я України, посібник ВООЗ *Psychological First Aid: Guide for Field Workers*, а також праці з тактичної медицини та психології екстремальних ситуацій (Л.О. Яблонська, О.М. Гур'янов; Геннадій Ложкін, Наталія Пов'якель). Проведено системний аналіз літературних даних та узагальнення методик психологічної підтримки на етапах надання допомоги пораненим – від першої допомоги до евакуації та початкової реабілітації.

Результати: Психологічна допомога в умовах тактичної медицини є настільки ж важливою, як і фізичне лікування. Поранені часто перебувають у стані шоку, страху та дезорієнтації, що може спричинити серйозні наслідки, тому

перші хвилини після травми є критично важливими. Психологічні реакції на бойові травми включають страх, тривожність, гнів, дратівливість та шок; фізіологічні прояви – сильну втому, тремтіння, біль та порушення сну. Якщо організм надовго фіксується у стані стресової реакції, порушення гормонального балансу може стати передумовою розвитку посттравматичного стресового розладу. Ще одним фактором ризику є тривале перебування у зоні бойових дій, де людина постійно піддається впливу вибухів та небезпек, що саме по собі є ненормальним станом для психіки. Проте здатність до адаптації у кожного різна: одні реагують гостро, інші швидше стабілізуються. Перша психологічна допомога передбачає присутність поруч із постраждалим, просте й зрозуміле спілкування, заспокійливий тон і коментар своїх дій. Основними завданнями є допомога контролювати дихання, стабілізувати емоційний стан та запобігти паніці. Практичні методи включають спільне дихання, легкий масаж м'язів, орієнтацію в просторі та безпечне залучення до простих завдань. Заборонено давати неправдиві обіцянки або застосовувати агресивні методи контролю. Початкова реабілітація розпочинається вже на етапі стабілізації: пояснення стану, емоційна підтримка, профілактика психологічних ускладнень. Одним із методів є психологічний дебрифінг – обережне обговорення переживань і подій, пов'язаних із травмою, з метою зменшення сорому, страху та напруження. Методи кризової допомоги включають встановлення контакту, створення відчуття безпеки, стабілізацію емоцій, надання практичної підтримки та за потреби перенаправлення до спеціалістів. У польових умовах медик стає точкою опори для пораненого, допомагаючи йому відчути контроль і безпеку.

Висновки: Психологічна підтримка поранених у системі тактичної медицини є життєво важливим компонентом допомоги. Своєчасна психологічна інтервенція сприяє швидшій реабілітації, зменшує шанси на розвиток ПТСР і забезпечує більш гідні умови для повернення людини до нормального життя. В умовах війни та постійної небезпеки ця тема має особливе значення для медичної освіти та практики.

СУЧАСНА СИСТЕМА ФОРМУВАННЯ ТА ПІДТРИМКИ ОСНОВНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ГРУП ОПЕРАТИВНОГО РЕАГУВАННЯ ЦКПХ МОЗ УКРАЇНИ

Кузін^{1,2} І.В., Гринзовський² А.М., Калашченко² С.І., Черненко² Л.М.,
Фабіш^{2,3} А.Д., Остапчук² Т.М., Бондаренко⁴ Д.А.

¹Міністерство охорони здоров'я України,

²Національний медичний університет імені О.О. Богомольця,

³Центр громадського здоров'я України МОЗ України,

⁴ДУ«Одеський обласний ЦКПХ МОЗ України»

Серед викликів сьогодення, пов'язаних з необхідністю ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, таких як спалахи хвороб та виклики воєнного стану, питання системного формування та підтримки компетентності ГОР обласних ЦКПХ є надзвичайно важливим та актуальним.

Закон України «Про систему громадського здоров'я» вимагає створення ГОР у кожному ЦКПХ, де вони в умовах воєнного стану забезпечують епідемічний нагляд, захист від інфекційних хвороб та ліквідацію наслідків надзвичайних ситуацій безпосередньо у громадах.

Система формування та підтримки компетентності ГОР базується на постійному навчанні, яке включає пріоритетні напрями їх роботи: виїзна робота; епідеміологічний аналіз; імунопрофілактика; лабораторна діагностика. Виконанню цього завдання сприяють освітні програми та заходи, направлені на постійне вдосконалення та професійний розвиток відповідних фахівців. Крім того, як показують проведені нами дослідження, для кращого реагування ГОР на надзвичайні ситуації необхідно приділяти більше уваги практичній компоненті навчання.

Діяльність ГОР регулюється наказами МОЗ України та планами роботи установ, які передбачають оновлення знань та перевірку готовності. Для підтримки компетентності проводяться систематичне навчання та тренінги з питань епідеміологічного нагляду, цифровізації, відпрацювання підходу «Єдине